Architecture, Design and Conservation
Danish Portal for Artistic and Scientific Research

Aarhus School of Architecture // Design School Kolding // Royal Danish Academy

Screening af kulturmiljøer

Ostenfeld Pedersen, Simon; Nielsen, Cecilie Julie ; Boisen Lyhne, Mette; Albrektsen, Kasper; Morgen, Mogens Andreassen; Kirkegaard, Mathilde

Publication date:
2019

Document Version:
Også kaldet Forlagets PDF

Link to publication

Citation for pulished version (APA):
Ostenfeld Pedersen, S., Nielsen, C. J., Boisen Lyhne, M., Albrektsen, K., Morgen, M. A., & Kirkegaard, M. (2019). *Screening af kulturmiljøer: Haderslev Kommune*. Arkitektskolen Aarhus.

General rights
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal ?

Take down policy
If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Download date: 18. Apr. 2024

ARKITEKTSKOLEN AARHUS Designskolen Kolding Det Kongelige Akademi

8

AASTRUP

Bebyggelsen i de to landsbyer er generelt meget velholdt og af høj arkitektonisk kvalitet, som det eksempelvis ses i Vrangager i Neder Aastrup

En sammenlægning af Aastrups forskellige elementer til ét samlet kulturmiljø vil styrke fortællingen om landbrugets udvikling i området

BESKRIVELSE

Kulturmiljøet omfatter landsbyen Neder Aastrup, den tidligere stationsby Over Aastrup samt kirkemiljøet mellem de to landsbyer. Over Aastrup er en vejby, hvor gadehuse og gårde følger et slynget vejforløb. Sydligst i landsbyen findes den gamle station, og nordøst for landsbyen ligger et gammelt mejeri samt den store Nygård. Neder Aastrup består af en samling gårde og landarbejderhuse, og vest for Neder Aastrup ligger Aastrupgård.

KULTURMILJØETS VÆRDIER

Kulturmiljøet formidler med sine velbevarede landsbyer, store gårde og landarbejderhuse fortællingen om flere lag i landbrugssamfundet med kirken som det centrale element og har dermed høj kulturhistorisk værdi. Den karakteristiske sønderjyske byggeskik kommer til udtryk i flere af kulturmiljøets bygninger, som generelt rummer mange arkitektoniske kvaliteter.

BÆRENDE ELEMENTER

De bærende bevaringsværdier for Over Aastrup knytter sig til landsbyens tydelige struktur med tætliggende småhuse og gårde samt den gamle stationsbygning. Neder Aastrups værdier udgøres af de store gårde inkl. Aastrupgårds hovedbygning såvel som landarbejderboligerne. Aastrup kirke, præstegård og møllegård er ligeledes vigtige elementer, hvis synlighed i det åbne landskab er et vigtigt karaktertræk for kulturmiljøet.

KULTURMILJØETS EGENSKABER

Aastrup udgør et autentisk landsbymiljø, som i kraft af placeringen nær Haderslev har gode forudsætninger for bosætning i den eksisterende bygningsmasse. De store gårde har gode egenskaber for formidling af landbrugshistorien på stedet.

BEMÆRKNINGER

Landsbyernes værdier kan styrkes ved en sammenlægning til ét kulturmiljø, da de tilsammen udgør en værdifuld helhed. Bebyggelsen i kulturmiljøet er generelt velholdt, men det gamle mejeri og Damgaard i Neder Aastrup fremstår i meget dårlig stand, hvor en snarlig indsats er nødvendig for bevaringen.

Kommune:	Haderslev Kommune
Kategori:	Bymiljø - Landsby, Landbrugsmiljø – Bondegårde, Magt og tro - Kirke
Udpeget i kommuneplan:	Nej
Emne i kommuneplan:	
Adgangsforhold:	Offentlig adgang

VÆRDISÆTNING
EGENSKABER

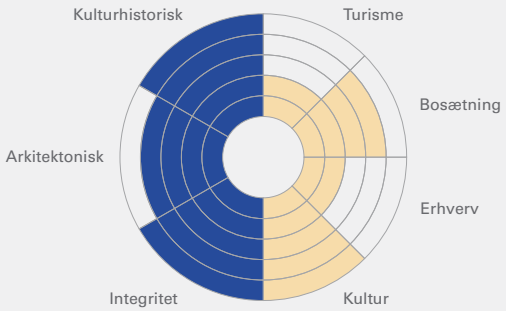

AASTRUP

Over Aastrup set fra syd. Kulturmiljøets store gårde og små landarbejderboliger afspejler flere lag i landbrugssamfundet

I den sydligste del af Over Aastrup findes den gamle station, som er opført i sen national-romantisk stil

Aastrup præstegård er et godt eksempel på Bedre Byggeskik-bevægelsens indflydelse på landbrugets bygninger

11

GRAM SLOT

Gram Slot med de tre fløje og det omkransede gårdrum

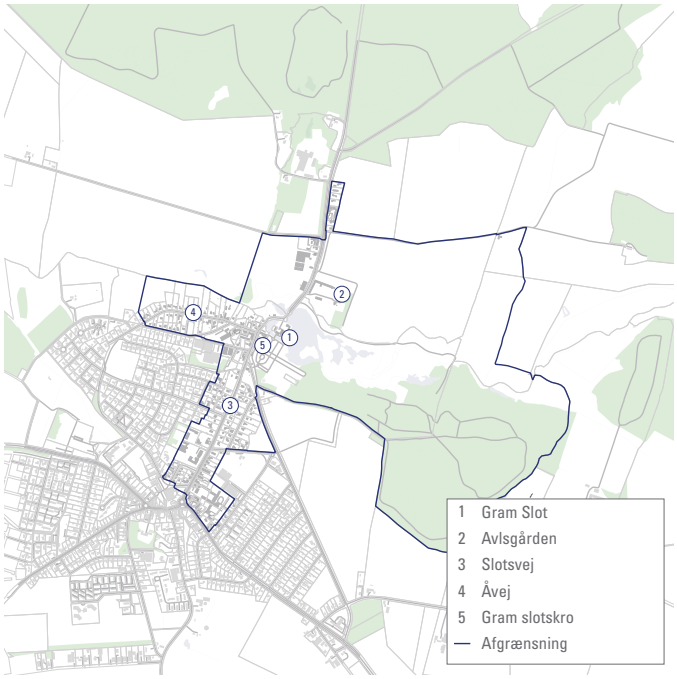

Afgrænsningen indeholder Gram Slot med tilhørende avlsanlæg, park og landskab. Ligeledes omfatter den bebyggelsen langs Slotsvej.

BESKRIVELSE

Miljøet består af Gram Slot med tilhørende park og produktionsanlæg, området omkring slotskroen samt dele af byen langs Slotsvej, Åvej og Skyttevej. Slottet består af en trefløjet hovedbygning omkranset af Gram Sø, avlsgård, den holstenske lade, nyere produktionsbygninger samt større parkanlæg og landskab. I området omkring slotskroen og langs Slotsvej og Åvej findes det gamle enkesæde, post- og telegrafhuset og tidstypiske villaer fra omkring 1900-tallet.

KULTURMILJØETS VÆRDIER

Gram Slot er et stærkt kulturhistorisk område, som formidler fortællingen omkring slottets placering i ådalen mellem to bakkeøer, som var af afgørende betydning for slottets dominans og rigdom. Ligeledes styrkes miljøets værdier af den tydelige relation til byen og den sammenhængende udvikling samt slottes mange nærliggende funktionsbygninger.

BÆRENDE ELEMENTER

Området udgør et helstøbt miljø grundet slottets nære sammenhæng med byen, som særligt opleves omkring Slotsvej og vejens afslutning omkring slotskroen og slottet. Ligeledes understreger slottets placering i landskabet kulturmiljøets fortælling.

KULTURMILJØETS EGENSKABER

Gram Slot er i dag et aktivt landbrug og en af landets største økologiske mælkeproducenter. Avlsgården og den holstenske lade er omdannet til gårdbutik og spillested. Slottet er et vigtigt kulturelt element i byen, og hele byområdet besidder med de mange forskellige boligtyper, slottet og landskabet et stort uudnyttet bosætningspotentiale.

BEMÆRKNINGER

Det anbefales at arbejde med byens sammenhæng med slottet via Slotsvej til den holstenske lade og langs Åvej. Denne forbindelse indeholder et potentiale som byens kulturelle og historiske ryggrad og kan være med til at sikre byen som et kulturelt knudepunkt og en attraktiv og unik bosætningsby.

Kommune:	Haderslev Kommune
Kategori:	Magt og Tro - Herregård
Udpeget i kommuneplan:	Ja
Emne i kommuneplan:	Herregårdsmiljø med slot og ladegård
Adgangsforhold:	Offentlig adgang

VÆRDISÆTNING
EGENSKABER

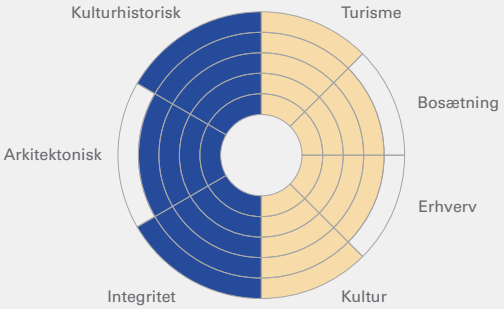

GRAM SLOT

Gram Slot med den bevarede voldgrav og det store parklandskab i baggrunden

Gram Slots avlsgård med Gram Sø og landskabet i forgrunden

Slotsvej ligger lavt i terrænet og forbindes med trapper til bygningerne placeret på toppen af jordvolden

12

ULTANGGÅRD

Det velbevarede og rigt dekorerede stuehus i tysk, nygotisk stil

Afgrænsningen indeholder Ultanggård, det omkringliggende landskab og mindre gårdbebyggelse

BESKRIVELSE

Ultanggård er en nyere herregård opført 1884 i nygotisk stil af arkitekt Alexander Wilhelm Prale. Ultanggård ligger isoleret og frit i landskabet forbundet med en allé fra Ultangvej. Selve herregården består af et stuehus, oprindelige avlslænger med gårdsplads og nyere landbrugsbygninger. Stuehuset er placeret højt på en borgbanke, delvist omgivet af voldgrav samt en bæk. Avlslængerne syd for stuehuset er opført samtidigt med dette.

KULTURMILJØETS VÆRDIER

Ultanggård er et betydningsfuldt element i fortællingen om områdets tyske periode. Gården fremstår som et af områdets stærkeste eksempler på de tyske arkitektoniske påvirkninger i perioden 1864-1920.

BÆRENDE ELEMENTER

Stuehuset opleves som helstøbt og fremstår intakt, velholdt og som et velbevaret eksempel på den tyske, nygotiske stil. Særligt den rige, nygotiske dekoration, vinduerne og de velholdte overflader er vigtige elementer, som fremhæver den tyske stil. Avlslængerne fremstår oprindelige og danner et klart afgrænset, pigstensbelagt gårdrum. Sammen danner stuehus, avlslænger og gårdrum et veldefineret kulturmiljø.

KULTURMILJØETS EGENSKABER

Stuehusets arkitektur er unik for Danmark og vidner om en fortælling, der er særlig for området, og som dermed kan formidles direkte på stedet. De store avlslænger bruges i dag til landbrug, men en transformation ville give disse, i sammenhæng med stuehuset, gode muligheder for formidling af områdets tyske historie samt andre kulturelle formål.

BEMÆRKNINGER

Stuehuset blev fredet i 2013. Hele miljøet, specielt avlslængerne, er meget sårbare, da deres nuværende tilstand forværres hastigt, hvis ikke en snarlig istandsættelse igangsættes. Området er i dag privatejet og svært tilgængeligt, hvilket mindsker områdets muligheder og potentialer.

Kommune:	Haderslev Kommune
Kategori:	Magt og Tro - Herregård
Udpeget i kommuneplan:	Nej
Emne i kommuneplan:	
Adgangsforhold:	Ingen offentlig adgang

VÆRDISÆTNING
EGENSKABER

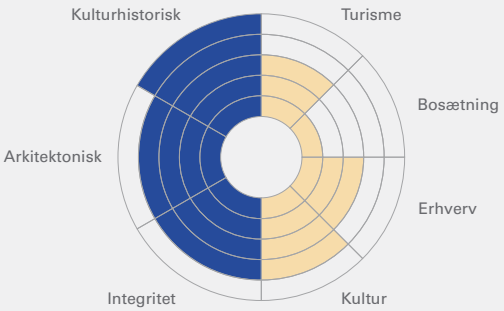

ULTANGGÅRD

Ultanggård ligger placeret højt på borgbanken. Stuehuset og avlslængerne er adskilt af bækken, der løber rundt om stuehuset og udvider sig til en voldgrav

Det delvist pigstensbelagte gårdrum omkranset af de oprindelige avslænger

Den bevarede allé fra Ultangvej, som fører til Ultanggård

36

INSTITUTIONSKVARTERET

Seminariet og Teknisk Skole på Lembckesvej er begge markante bygningsværker i institutionskvarteret, som rummer bygninger i hjemstavnstil såvel som i Bedre Byggeskik.

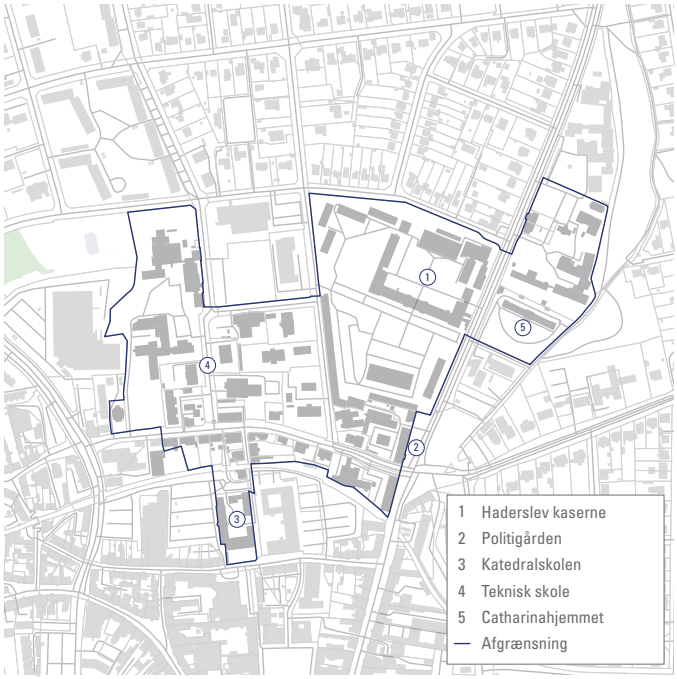

Afgrænsningen omfatter kvarterets ældre institutionsbygninger, beboelsesejendommene langs Laurids Skaus Gade og de store villaer langs Christiansfeldvej

BESKRIVELSE

Kulturmiljøet omfatter uddannelsesinstitutionerne på Skolebakken samt kasernen, politigården, Catharinahjemmet, fængslet, den gamle fattiggård og Katedralskolen syd for Laurids Skaus Gade. Institutionernes tætte placering i byen skyldes, at området, der oprindeligt var græsningsareal til Hansborgs Ladegård, blev opkøbt af kommunen, som udstykkede jorden til offentlige formål. Institutionerne blev opført på byens endnu uudnyttede grund langs den nye Christiansfeldvej, der blev anlagt i 1850'erne. Flere af de store bygningsværker i institutionskvarteret er opført i Bedre Byggeskik og hjemstavnsstil.

KULTURMILJØETS VÆRDIER

Kulturmiljøets store bygningsværker danner tilsammen en fortællende helhed, som formidler opblomstringen af offentlige uddannelsesinstitutioner omkring år 1900. Kulturmiljøet er trods sit store omfang let aflæseligt som institutionskvarter og har høj kulturhistorisk og arkitektonisk værdi.

BÆRENDE ELEMENTER

Kulturmiljøets bærende elementer udgøres af områdets bygninger og den tætte forbindelse mellem dem, som forstærkes af alléer. Omkring Laurids Skaus Gade er bygningerne holdt i gul tegl, hvilket er et karakteristisk træk for gadeforløbet.

KULTURMILJØETS EGENSKABER

Kvarterets centrale placering og høje arkitektoniske kvalitet i bygningsværkerne giver stort potentiale for udvikling til erhvervsmæssige formål eller beboelse. Mellemrummene mellem bygningerne, som i dag præges af parkeringspladser, kan med fordel aktiveres på anden vis.

BEMÆRKNINGER

Institutionskvarteret udgør et stærkt kulturmiljø, som bør udpeges i kommuneplanen, før en udvikling finder sted. Flere af kvarterets bygninger er fredede eller bevaringsværdige, og bebyggelsen er generelt velholdt, men Catarinahjemmet er i forfald, og en snarlig bevaringsindsats anbefales.

Kommune:	Haderslev Kommune
Kategori:	Bymiljø – Købstad, Offentlig Service - Skole og uddannelsesinstitutioner
Udpeget i kommuneplan:	Nej
Emne i kommuneplan:	
Adgangsforhold:	Delvist offentlig adgang

VÆRDISÆTNING
EGENSKABER

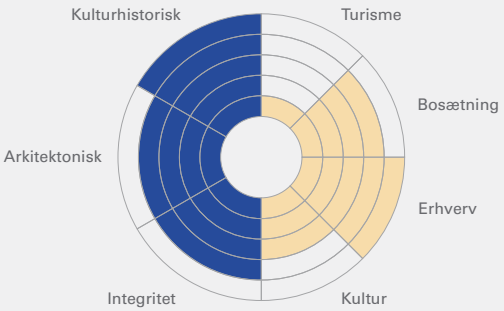

INSTITUTIONSKVARTERET

Til venstre ses politistationen og til højre den preussiske kaserne, som blev opført i år 1888

Katedralskolen fra 1854 er ligesom resten af bebyggelsen langs Laurids Skaus Gade holdt i gul tegl, hvilket giver et harmonisk gadeforløb

I Catharinahjemmet er det tyske islæt i arkitekturen umiskendelig. Bygningen er fredet, men fremstår forfalden.

37

FUGLSANG BRYGGERI OG SCHAUMANNS KLÆDEFABRIK

Fuglsangs Bryggeris enklave af hvide industribygninger er præget af mange udvidelser, hvilket styrker kulturmiljøets fortællekraft.

Afgrænsningen indeholder Fuglsangs Bryggeri og Schaumanns klædefabrik samt baneanlægget, der skærer sig gennem kulturmiljøet, den tilhørende remise og boligerne langs banen

BESKRIVELSE

Fuglsang Bryggeri, Schaumanns Klædefabrik og forhenværende Haderslev Vest Station udgør et aktivt kulturmiljø med industri, erhverv og museum. Både Fuglsang Bryggeri og Schaumanns klædefabrik blev opført i sidste halvdel af 1800-tallet, hvor flere industrivirksomheder skød op i Haderslev, som ellers var en udpræget handelsby. De to fabrikker blev opført omkring jernbanen i den vestlige del af Haderslev og er begge udvidet af flere omgange, hvilket opleves tydeligst i bryggeriet, mens klædefabrikken har bibeholdt sin ensartede facade mod gaden.

KULTURMILJØETS VÆRDIER

Kulturmiljøet omkring Fuglsangs Bryggeri repræsenterer en unik del af Haderslevs industrihistorie, hvilket kan aflæses direkte i kulturmiljøet. Området har en tydeligt aflæselig fortælling om byens industri og jernbane, og især bryggeriets sammensatte bebyggelse vidner om en udvikling, som har haft stor kulturhistorisk betydning for Haderslev.

BÆRENDE ELEMENTER

Fuglsangs Bryggeris sammensatte bygningskompleks med direktørbolig, produktionshaller, lagerbygninger og siloer udgør sammen med Schaumanns Klædefabrik og baneanlægget den centrale del af kulturmiljøet. Bygningernes aflæselige udvikling over en lang årrække er bevaringsværdig.

KULTURMILJØETS EGENSKABER

Kulturmiljøet har særlige egenskaber inden for erhverv, hvilket det aktive kulturmiljø vidner om. Derudover har stedet høje egenskaber inden for kulturformidling af industriudviklingen i Haderslev såvel som jernbanens rolle i byens historie.

BEMÆRKNINGER

Der er ingen bevaringsbestemmelser for kulturmiljøet, og det anbefales, at bevaringsværdierne i fabriksbyggeriet sikres fremadrettet, så denne industrielle del af Haderslevs historie bibeholdes. Kulturmiljøet kan med fordel indgå i en erhvervs- eller kulturformidlingsstrategi.

Kommune:	Haderslev Kommune
Kategori:	Industrimiljø - Fabriksanlæg
Udpeget i kommuneplan:	Nej
Emne i kommuneplan:	-
Adgangsforhold:	Delvist offentlig adgang

VÆRDISÆTNING
EGENSKABER

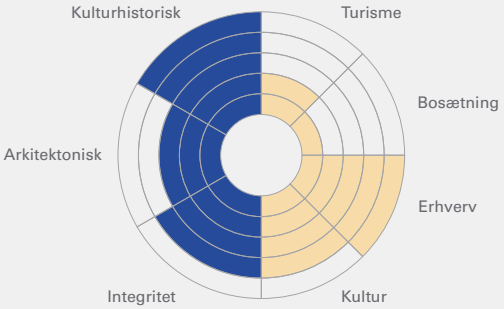

FUGLSANG BRYGGERI OG SCHAUMANNS KLÆDEFABRIK

De høje siloer i Fuglsang Bryggeri tårner sig op over Haderslev og fungerer som vartegn for industriområdet, der er et af de få bevarede i byen

Jernbanesporet, der skærer sig gennem kulturmiljøet, med Schaumanns Klædefabrik i baggrunden

Kulturmiljøet byder på mange fortællende elementer, som f.eks. det gamle banelegeme, remisen, direktørboligen og her lagerbygningen med læsserampe, som hører til bryggeriet